

Дмитро Анатолійович ГОРОВИЙ

доктор економічних наук, доцент,
викладач кафедри економіки підприємства,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
вул. Тимурівців, 3а, м. Харків, 61000, Україна
Телефон: +380509151548

Павло Георгійович ПОЯСНИК

аспірант кафедри економіки підприємства,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
вул. Рибалко, 51, м. Харків, 61000, Україна
E-mail: tails90@mail.ru
Телефон: +380996690131

АНАЛІЗ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕКОНОМІЧНА ІНФОРМАЦІЯ»

Горовий, Д. А. Аналіз та визначення поняття «економічна інформація» [Текст] / Дмитро Анатолійович Горовий, Павло Георгійович Поясник // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 16. – № 2. – С. 41-45. – ISSN 1993-0259.

Аннотація

Предметом статті є термінологія, яка використовується при визначенні економічної вартості інформації підприємства, його нематеріальних активів та аналізу загальної діяльності. Метою роботи є аналіз вже наявної термінології з точки зору різних фахівців та поглиблення поняття «економічна інформація» задля його використання у ході вивчення структури нематеріальних активів та узагальнення значущості економічної інформації у їх масиві. Як результат роботи, надається детальний розгляд різних підходів до визначення термінології, пов'язаної з інформаційними ресурсами, наводиться уніфіковане поняття терміну «інформаційні ресурси підприємства» та надаються загальні думки з приводу застосування термінології у подальших дослідженнях. Сферою використання результатів нашої роботи є наукові розробки у галузі визначення економічної вартості нематеріальних активів, підприємства загалом та впливу економічної інформації на загальну вартість активів підприємства. Як висновок, слід зазначити, що наша робота надає можливість більш точного та детального аналізу будь-якої бази інформаційних ресурсів підприємства, оскільки проблема відсутності уніфікованої термінології у галузі економічного аналізу не дає можливості точного та вчасного застосування інструментарію як експертного, так і математичного аналізу інформації як ресурсу. Багатомірність та загальна кількість різних визначень унеможлиблює проведення будь-якого аналізу вартості або порівняння результатів таких аналізів, оскільки у більшості випадків оцінюється вартість різних частин загальної вартості нематеріальних активів підприємства. Це спричиняє погрішності у визначенні загального висновку щодо наявних інформаційних ресурсів, і, як науковий результат, надається оптимальне визначення терміна «інформаційні ресурси підприємства», що надає змогу вирішити проблему виникнення такої погрішності. Слід також зазначити, що результат наукової роботи може бути застосований у галузі планування витрат підприємства, а також загального стратегічного планування діяльності залежно від стану та активів будь-якого виробництва.

Ключові слова: економічні ресурси; інформація; термін; аналіз.

Дмитрий Анатолиевич ГОРОВОЙ

Павел Георгиевич ПОЯСНИК

АНАЛИЗ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОНЯТИЯ «ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ИНФОРМАЦИЯ»

Аннотация

Предметом данной статьи является терминология, используемая при определении экономической стоимости информации предприятия, его нематериальных активов и анализа его общей деятельности.

Целью работы является анализ уже имеющейся терминологии с точки зрения различных авторов и углубление понятия «экономическая информация» для его использования в ходе изучения структуры нематериальных активов и обобщения значимости экономической информации в их массиве. Как результат работы, предоставляется детальное рассмотрение различных подходов к определению терминологии, связанной с информационными ресурсами, приводится унифицированное понятие термина «информационные ресурсы предприятия» и предоставляются общие мнения по поводу применения терминологии в дальнейших исследованиях. Сферой использования результатов данной работы являются научные разработки в области определения экономической стоимости нематериальных активов, предприятия в целом и влияния экономической информации на общую стоимость активов предприятия. Как вывод, следует отметить, что данная работа позволяет более точный и детальный анализ любой базы информационных ресурсов предприятия, поскольку проблема отсутствия унифицированной терминологии в области экономического анализа не дает возможности точного и своевременного применения инструментария как экспертного, так и математического анализа информации как ресурса. Многомерность и общее количество различных определений делает невозможным проведение какого-либо анализа стоимости или сравнение результатов таких анализов, поскольку в большинстве случаев оценивается стоимость различных частей общей стоимости нематериальных активов предприятия. Это приводит к погрешности в определении общего вывода о имеющихся информационных ресурсах, и, как научный результат, предоставляется оптимальное определение термина «информационные ресурсы предприятия», что дает возможность решить проблему возникновения такой погрешности. Следует также отметить, что результат научной работы может быть применен в области планирования расходов предприятия, а также общего стратегического планирования деятельности в зависимости от состояния и активов любого производства.

Ключевые слова: экономические ресурсы; информация; срок; анализ.

Dmytro Anatoliyovych GOROVYI

Doctor of Economics,
Associate Professor,
Lecturer of Department of Economy of Enterprise,
Kharkiv National Automobile and Highway University
Tymurivtsi str., 3a, Kharkiv, 61000, Ukraine
Phone: +38050915148

Pavlo Georgiyovych POYASNYK

PhD Student,
Department of Economy of Enterprise,
Kharkiv National Automobile and Highway University
Rybalko str., 51, Kharkiv, 61000, Ukraine
Email: tails90@mail.ru
Phone: +380996690131

ANALYSIS AND DEFINITION OF A CONCEPT OF ECONOMIC INFORMATION

Abstract

The subject of this article is the terminology used in determining the economic value of enterprise information, its intangible assets and an analysis of its overall activities. The aim is to analyze existing terminology from the point of view of various authors and deepening the concept of "economic information" for its use in the study of the structure and synthesis of intangible assets importance of economic information in their array. As a result of detailed analysis different approaches to the definition of terminology related to information resources are shown. It has been provided a unified definition of the term "information resource". The general opinion as for the use of terminology in further studies is presented. Among the spheres that can use the results of this work we consider scientific developments in the field of determining the economic value of intangible assets, the enterprise as a whole and the impact of economic information on the total cost of the company's assets. As a conclusion, it should be noted that this work allows a more detailed and in-depth analysis of any database of information resources of the enterprise, as the lack of standardized terminology in the field of economic analysis does not allow accurate and timely application of the toolkit as an expert and mathematical analysis of information as a resource. Multidimensionality and the total number of different definitions make it impossible to conduct a cost analysis or comparison of the results of such analyzes, because in most cases it is estimated the cost of the various parts of the total value of

intangible assets. This leads to uncertainty in the total output of existing information resources. As a scientific results it is provided optimal definition of information resources, which makes it possible to solve the problem of error. It should also be noted that the results of scientific work can be applied in the planning costs of the enterprise, as well as overall strategic planning activities, depending on the condition and the assets of any production.

Keywords: *economic resources; information; period; analysis.*

JEL classification: D80

Вступ

Тема оцінки ресурсного потенціалу підприємства є вкрай актуальною у наш час, і саме тому важливо точно оцінювати економічну цінність нематеріальних активів, у масив котрих входить інформація на підприємстві. Слід зазначити, що над проблемою терміна «інформаційні ресурси» та значущості їх як фактора оцінки загальної вартості підприємства працювали такі дослідники, як: Браун Р., Кокс Д., Перр'яр М., Хессіг Х. . Із вітчизняного здобутку слід відзначити праці таких вчених, як: Гончарук В. А, Глишев А. М. Нижегородцев Р. М. та інші.

Мета статті

Метою нашої статті є аналіз та визначення поняття «інформаційні ресурси» через призму впливу інформації як частини нематеріальних ресурсів на загальну економічну цінність підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження

«Інформаційний апарат – найбільш дієвий важіль управління державною системою», – зазначив Герберт Міллер, професор Каліфорнійського університету.

Звичайний підхід до визначення економічної вартості підприємства має на меті оцінку трьох основних факторів виробництва, а саме: праці, землі та капіталу. Під капіталом розуміється весь накопичений запас коштів, необхідних для виробництва матеріальних благ. Інформаційні ресурси не входять до складу накопиченого запасу коштів, але частково входять до капіталу, оскільки економічна ситуація визначається на основні даних; ці дані, власне, і є складовими інформаційної бази підприємства. Якщо до типового визначення поняття «капітал» внести складові поняття «інформація», то можна побудувати рух інформації за схемою «виробництво-товар-гроші», де інформація буде купуватися, виготовлятися або продаватися – залежно від структури підприємства.

Аналіз поняття «інформація» сьогодні вкрай важливий, оскільки цінність інформації як ресурсу стає все більшою. Слід зазначити, що інформаційні ресурси деяких підприємств (наприклад, ІТ-галузі) становлять більше 30 % від загального обсягу ресурсної бази. Звісно, потрібно диференціювати інформацію, яка входить до складу інформаційних ресурсів, від так званого інформаційного шуму. Цей етап є першочерговим у циклі оцінки інформаційних ресурсів з економічної точки зору.

Термін «інформаційні ресурси» з'явився у науковому та практичному вжитку з початку вісімдесятих років минулого сторіччя. До того часу ресурси поділялись на матеріальні (а саме – знаряддя праці, основні фонди підприємства, тощо) та енергетичні (до складу яких входив частково і капітал). Оскільки інформація має значні відмінності і від матеріальних, і від енергетичних ресурсів, вони були виділені у окремий тип ресурсної бази підприємства. За своєю значущістю інформаційні ресурси не лише не поступаються іншим видам стратегічної сировини, але і належать до найбільш важливого виду ресурсів. Класифікація виробничих ресурсів, що містить інформаційні, розширює склад функцій управління підприємством і передбачає організацію планування, контроль та аналіз їх використання на всіх рівнях. Як вважав Веніамін Амітан: «Рівень організованості суспільного виробництва, його потенційні можливості обумовлюються вже не тільки енерго- і фондоозброєністю, але й інформаційною озброєністю» [5], а також, наголосимо вслід за відомим вченим: «...успішна цілеспрямована діяльність підприємства в будь-якій сфері допускає активне використання інформаційних ресурсів» (Алексеев А. С.).

Щодо важливості інформаційних ресурсів, слід цитувати Карла Маркса: «Головний накопичувач суспільного багатства – ступінь майстерності наявного». Ступінь майстерності – рівень технологічної підготовки населення працівників, що входить до інформаційної бази ресурсів підприємства. Енгельс писав: «Настане час, коли духовний елемент буде належати до елементів виробництва». До духовного елементу, звісно, слід зарахувати також соціальний та психологічний аспекти праці, але й інформація, що є у наявності у кожного члена виробничого циклу, та у підприємства загалом (макро-рівень інформаційної оснащеності) належить до інформаційних ресурсів.

«Інформація» з латинського – знання, відомості, обізнаність. Це дані про навколишній світ, його процеси та явища, які сприймаються людиною чи спеціальним пристроєм різними способами за допомогою умовних сигналів, технічних засобів тощо.

Інформація – це поняття, що пов'язано з об'єктивною властивістю матеріальних об'єктів і явищ (процесів) породжувати різноманіття станів, які за допомогою взаємодії (фундаментальні взаємодії) передаються до інших об'єктів та відображаються в їх структурі [1].

Слід наголосити, що поняття «інформація» є багатозначним і може бути розглянутим з наступних позицій:

- У «кібернетичному» розумінні поняття інформації широко використовується в системі керуючого сигналу, який передається лініями зв'язку.
- У «філософському» розумінні інформація тісно пов'язана з такими поняттями, як взаємодія, відображення.
- У «ймовірному» розумінні під інформацією розуміють відомості про об'єкти та явища навколишнього середовища, їх параметри, властивості і стан, які зменшують наявний ступінь невизначеності та неповноти знань.
- У «звичайному» розумінні слово інформація застосовується як синонім інтуїтивно зрозумілих слів: відомості, значення, повідомлення, обізнаність.
- Для людини це відомості, знання, повідомлення, які людина сприймає з навколишнього світу за допомогою органів чуття (зору, слуху, смаку, нюху, дотику).
- Стосовно комп'ютерної обробки під інформацією розуміють певну послідовність символів (цифр, букв, звуків), що мають зміст і надані до/з комп'ютера у зрозумілому вигляді [2].

Оскільки досі не запропоновано єдиного визначення терміна «економічна інформація», пропонується проведення аналізу економічної інформації як явища та подальше визначення терміна «економічна інформація» та «інформаційні ресурси».

Як економічний ресурс, інформація має власні властивості: є в обмеженій кількості та на інформацію підприємства може надаватися платоспроможний попит. Зазначаємо, що інформація впливає на ефективність виробництва без екстенсивного збільшення традиційного типу ресурсів (матеріальні, людські). Інформація впливає безпосередньо як на соціальну складову виробництва (як сказано вище – технологічна освіченість на виробничому циклі), так і на матеріальну (нові проекти, застосування засобів НТП). Застосування інформаційної бази підприємства скорочує час відтворення продуктів праці, підвищує загальний інтелектуальний рівень підприємства, надає змогу для появи ресурсів іншого типу.

Розглядати термін «економічна інформація» у наш час можна з трьох позицій, а саме: антропоцентричної, техноцентричної та недетермінованої.

Суть антропоцентричного підходу полягає в тому, що інформацію ототожнюють з відомостями та фактами, які теоретично можуть бути отримані і засвоєні, тобто перетворені в знання. Саме цей підхід дає змогу надати терміну «інформаційні ресурси» якомога більш точного значення з точки зору економічної цінності.

Суть техноцентричного підходу полягає в тому, що інформацію ототожнюють з даними. Цей підхід знайшов дуже широке поширення в технічних дисциплінах. Техноцентричний підхід може бути застосований лише при визначенні цінності економічної інформаційної бази на підприємстві, при керуванні головною тезою, що «інформація виражається лише у вигляді баз даних». Такий підхід є не зовсім точним, оскільки значна частка інформаційного масиву не фіксується у базах даних підприємства (досвід, інтуїція, обґрунтовані менеджерські рішення, таке інше).

Недетермінований підхід не може бути вибраний для оцінки інформації та аналізу її визначення, оскільки він полягає у відмові від визначення інформації на тій підставі, що воно є фундаментальним, як, наприклад, матерія та енергія.

Багато вчених розглядають інформаційні ресурси підприємства з точки зору техноцентричного підходу. Наприклад, досить поширеним є визначення інформаційних ресурсів як окремих документів і окремих масивів документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, інших інфосистемах). Багато вчених (серед них Столяров Ю. Н.) називають «документні ресурси» точнішим терміном, ніж «інформаційні». Адже документні ресурси складаються з великої кількості документів, тоді як інфоресурси мають складатися з великої кількості «інформацій» (а такого слова у множині немає). Документні ресурси відображають свою складову – інформацію та її матеріальне втілення.

Це визначення базується саме на техноцентричному підході та несе на меті відділення інформації, що не втілена в матеріальні носії, від інформаційного масиву підприємства. Інформаційний ресурс підприємства (організації) – сукупність власних і зовнішніх (що надходять ззовні) даних як паперових, так і електронних, призначених для його функціонування і розвитку [3]. Інформаційні ресурси – це інформація, зафіксована на матеріальному носії і зберігається в інформаційних системах: бібліотеках, архівах, фондах тощо. Ці приклади типових визначень інформації та інформаційних ресурсів підприємства спираються на техноцентричний підхід, однак є дещо застарілими. На жаль, більшість вітчизняних вчених розглядають інформацію на підприємстві саме таким чином, і це не дозволяє проводити об'єктивну економічну оцінку. Найбільш прийнятним є наступне визначення поняття «інформаційні ресурси»:

Інформаційні ресурси – це накопичена інформація про навколишню дійсність, що зафіксована на матеріальних носіях, які забезпечують передачу інформації у часі і просторі між споживачами для вирішення конкретних завдань.

Це визначення є більш антропологічно-орієнтованим, але також має на увазі лише матеріальну базу інформації. Пропонується наступне визначення терміну «інформаційні ресурси»:

Інформаційні ресурси – це накопичена інформація про навколишню дійсність та про суб'єктивні враження від неї, що зафіксована на матеріальних носіях або знаходиться у розпорядженні хоча б одного з працівників підприємства та забезпечує передачу фактичних та суб'єктивних даних у часі і просторі між споживачами для вирішення конкретних завдань або виконання головної місії підприємства.

Це визначення, на наш погляд, є найбільш оптимальним як з точки зору підприємства, так і з точки зору оцінки та аналізу. Воно охоплює такі види інформаційних ресурсів, як, наприклад, досвід або технологічна озброєність, та має на меті подальше роз'яснення відмінностей від техноцентричного визначення цього терміна. Оскільки в наш час більше 20 % підприємств не використовують матеріальні носії для передачі даних та спрямовані на виробництво нематеріальної продукції, то для визначення терміна «інформаційні ресурси» не слід використовувати підхід, що базується лише на наявних матеріальних джерелах передачі інформації.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Результати дослідження дають можливість більш точного та детального аналізу будь-якої бази інформаційних ресурсів підприємства, оскільки проблема відсутності уніфікованої термінології у галузі економічного аналізу не дає можливості точного та вчасного застосування інструментарію як експертного, так і математичного аналізу інформації як ресурсу. Багатомірність та загальна кількість різних визначень унеможливує проведення будь-якого аналізу вартості або порівняння результатів таких аналізів, оскільки у більшості випадків оцінюється вартість різних частин загальної вартості нематеріальних активів підприємства. Це спричиняє погрішності у визначенні загального висновку щодо наявних інформаційних ресурсів, і, як науковий результат, надається оптимальне визначення терміна «інформаційні ресурси підприємства», що надає змогу вирішити проблему виникнення такої погрішності. Слід також зазначити, що результат наукової роботи може бути застосований у галузі планування витрат підприємства, а також загального стратегічного планування діяльності залежно від стану та активів будь-якого виробництва.

Список літератури

1. Глушков, В. М. *Енциклопедія кібернетики [Текст] / В. М. Глушков, М. М. Амосов. – Київ – 1975 р. .*
2. *Інформаційні технології. Основні поняття та визначення / Інформаційно-познавальний журнал «Вікторія» / [Електроний ресурс], 2003 www.victoria.lviv.ua/html/fl/1.1.doc*
3. Буряк, В. В. *Классификация информационных ресурсов [Текст] / В. В. Буряк // Науч. тр. Донец. нац. техн. ун-та. Сер. : Экономическая. – 2004. – Вып. 75. – С. 21-29.*
4. Амитан, В. Н. *Регион в ресурсной структуре государства [Текст] / В. Н. Амитан // Регіональні перспективи. – 2001. – № 5-6 (18-19). – С. 15-17.*
5. Алексеев, А. С. *Информационные ресурсы и технологии начала XXI века [Текст] /А. С. Алексеев // ЭКО. -2000. – /1/06. – С. 84-100.*

References

1. *Glushkov, V. M. & Amosov, M. M. (1975). Encyclopedia of Cybernetics. Kyiv.*
2. *Information Technology. Basic concepts and definitions. (2003). Victoria. Retrieved April 15, 2014, from: www.victoria.lviv.ua/html/fl/1.1.doc*
3. *Buryak, V. V. (2004). Classification of Information Resources. Science works of Donets. nat. tehn. Univ. Ser. : Economic, 75, 21-29.*
4. *Amitan, V. N. (2001). Region in the resource structure of the state. Regionalni term, 5-6 (18-19), 15-17.*
5. *Alekseev, A. S. (2000). Information Resources and Technologies early twenty-first century. Eco, 1/06, 84-100.*

Стаття надійшла до редакції 16.05.2014 р.